

KRÖNIKA

Tidningar och radio förmår ännu inte tala klartext om Afrika. Svante Folin härleder det till Wästbergskt 60-tal.

Klimakterie-Mugabe

Det "fria" Afrikas tyranner väntar på sin Tacitus och Suetonius. Nelson Mandela är den ende frihetskämpen vars gloria inte blåsts ut av kontinentens infernaliska, politiska maskineri. Dock inte helligare än att

han anser att ANC naturnödvändigt måste ha två tredjedels majoritet. Exhustrun Winnie kan ta upp konkurrensen med romerska monsterdamer som Livia och Agrippina. Om Mandela är en afrikansk Marcus Aurelius, så tävlar kollegerna om vem som kan överglänsa Caligula och Nero. I jämförelse med dem framstår Pinochet, för att inte tala om Haider, som en pinocchio.

Afrikas härskare blir föremål för mediernas intresse när de ertappas med flagrant folkmord eller, som Bokassa och Amin, kulinarisk kannibalism. Ändå tog det månader innan FN och USA, brända av fiaskot i

Somalia, erkände att massakern i Rwanda var ett folkmord – i Kosovo krävdes det bara ett par hundra offer för att uppnå samma status. Deras kriminella verksamhet åtnjuter normalt den mediala motsvarigheten till diplomatisk immunitet. I reaktion mot koloniala och rasistiska attityder vågar skribenter tillhörande den gråskäns rasen inte fördjupa sig i sina pigmenterade bröders missdåd.

ATT AFRIKAS FÖRKOLONIALA historia var övervägande terroristisk – med Shaka Zulu som primus inter pares – förtigs. Den svenska afrikabilden, som tillredes under 60-talet, består av lika delar patologisk naivitet och avgrundsdyg ignorans. I TV mässade Lena Granhagen om UJAMA – Nyereers uppdaterade version av den afrikanska ursocialismen.

Aftonbladets ledarsida (18 april) sprider ett töcken över Mugabes gangsterfasoner genom att citera Per Wästberg (anno 1960!): "Det afrikanska jordbruksamhället var kooperativt, tills de vita splittrade kollektivkänslan och ersatte den med privata egendomsbegrepp." Har ni hört den förut? "Den förste som inhägnade en jordbit och kom på att säga: Det här tillhör mig... blev den verkliga grundaren av det borgerliga samhället" (Rousseau 1755). Samme Wästberg konstaterar sorgset att hans forna kompis, 76 år, lider av något afrikadiktatoriskt klimakteriebesvär.

På Aftonbladets kultursida, samma nummer, går Olle Svennings tankar i en mer masochistisk riktning. Han finner tröst i sydafrikanen J.M. Coetzees roman *DIS GRACE*. Det är historien om en ensam, superliberal kvinna, Lucy, som sköter en avlägsen belägen farm. Trots sin välvilja och färgblindhet utsätts hon för en gruppvåldtäkt från sina färgade grannar, som dessutom dödar hennes hundar och tänder eld på hennes far. Hon vägrar polisanmäla övergreppet, framförer det barn som är frukten av våldtäkten och ger bort sin mark. Svenning citerar med gillande historiens sensmoral: "Är detta ett sätt att gottgöra det förlutna historia?" – Tala om "leaning backwards".

MAN FÅR HOPPAS att den nyblivna änkan Maria Stevens inte pennerar på Aftonbladet. Afrikas demokratiska stater kan räknas på mindre än ena handens fingrar – folkfattiga, djur – och diamantrika Botswana är ett apart undantag. Annars är den afrikanska demokratin fortfarande en man, en röst, en gång.

Fantasin om en ny generation marknadsliberala, demokratiska ledare närs knappast av den öronbedövande tystnad, med vilken kontinentens ledare hälsat Zimbabwes pöbelvalde. Där gäller att upprätthålla en panafrikansk front mot Blair och hans "neoimperialistiska bögmaffia". I historiens ljus framstår Cecil Rhodes och Ian Smith som upplysta despoter i jämförelse med arvtagaren Mugabe.

"Afrikas härskare blir föremål för mediernas intresse när de ertappas med flagrant folkmord eller kulinarisk kannibalism."

Tillväxt eller högkonjunktur?

BETRAKTELSE / April

Bo Persson funderar kring skillnaden mellan irländskt och svenskt.

Tillväxt kan definieras som den genomsnittliga förändringen av BNP per invånare under en längre period. Under det gångna decenniet har Sveriges BNP ökat med runt två procent per år. Irlands genomsnittliga ökning har tangerat tio-procentstrecket. På 1860-talet var Irland och Sverige två av Europas fattigaste länder, för att inte säga de två fattigaste. Den svenska ekonomin tog fart på 1880-talet och avstannade runt 1970. Den irländska tillväxten dröjde nästan ett sekel längre än den svenska med att lyfta.

När BNP stagnerar, talar man om konjunkturavmattning. När den ökar, kallar man det för tillväxt. För närvarande råder en konjunkturberingad tillväxteufori i Sverige. I förhoppning om att det rör sig om tillväxt och inte en tillfällig konjunkturuppgång, in-tecknas och omfördelas kommande års ekonomiska utfall, inte bara av politikerna. Vad som riskeras om de fromma förhoppningarna slår slint är räntechocker och ännu högre skatter.

ENKELT UTTRYCKT ORSAKAS tillväxt av strukturomvandling. Utan förändring, ingen varaktig förbättring. Konjunktur har inget med tillväxt att skaffa. I bland går konjunkturen upp, ibland går den ner. Ett studium av tillväxtens orsaker kräver således att man sorterar bort konjunkturinflytandet. Vilka strukturella skillnader kan till exempel förklara att Irlands ekonomi, i stort sett opåverkad av konjunkturvariationerna i omvärlden, har vuxit cirka fyra gånger snabbare än Sveriges under det gångna decenniet? En jämförelse borde vara angelägen.

I företagsvärlden har det sedan en tid varit vanligt med benchmarking som en metod att öppna ögonen för skillnaden mellan aktuella och potentiella prestationer. Meto-

Kort om Republiken Irland

Sverige har mycket att lära av Irland, som numera är bäst i tillväxtklassen.

den innebär att man jämför sig med den som anses vara bäst och framgångsrikast. Samma tillvägagångssätt kan användas för att jämföra Sverige med det land som är bäst i OECDs tillväxtklass, nämligen Republiken Irland.

En jämförelse av Sverige med Irland må te sig angelägen. Men man ska inte vänta sig att resultaten blir politiskt korrekta. I den första dimensionen jämförs till exempel ekonomisk statistik. Här är det BNP-kvaliteten som främst intresserar. Hur mycket av BNP är marknadsprissatt? Hur stor andel av ekonomin drivs i offentlig regi, respektive är föremål för offentlig omfördelning? Vilka är skillnaderna mellan de offentliga och privata mervärdena?

Storleken på det offentliga bidraget till BNP är relevant av två skäl. För det första gäller, om man får döma av erfarenheterna av sovjetekonomin, att ju större offentlig, faktorprissatt, andel av BNP, desto mera luft i det måttet. För det andra bör man räkna med att det offentliga metodkapitalet är av sämre kvalitet och mera föråldrat än det privata på grund av att omvandlingströgheterna är större i offentlig sektor än i det privata näringslivet. Detta gör också att det offentliga bidraget till BNP förmodligen är övervärderat.

Strukturomvandling innebär förändring. Man ska inte förväns om grupper som hotas av omvandlingen försöker hindra den. I Sverige, världens mest organiserade

Irland har 3,7 miljoner invånare. Man har fler än 1,5 miljoner sysselsatta eller drygt 40 procent av hela befolkningen. Sedan 1994 har sysselsättningen ökat med mer än 20 procent och arbetslösheten halverats. Mellan 1994 och 1998 värt BNP med i genomsnitt 9,4 procent om året. För 1999 räknar man med en tillväxt på minst 7,5 procent. Exporten per capita ligger i världstopp. Den irländska genomsnittsinkomsten har i rask takt passerat den svenska.

land, är dessa grupper många och högljuda. Att identifiera omvandlingsmotståndarna och blottlägga deras intressen skulle, som ett andra exempel på resultat av en jämförande studie, te sig särdeles politiskt inkorrekt.

MAN SKULLE OCKSÅ finna inopportuna skillnader i bland annat skatter och i prisbildningen på arbete som i Sverige är snedvriden och som samtidigt orsakar såväl brist på arbetskraft som undersysselsättning och arbetslöshet. Liknande skevhet i prisbildningen på de svenska bostadsmarknaderna gör att de högteknologiska företagen i storstadsområdena har svårt att rekrytera folk. Det är svårt att hitta nägonstans att bo. Både bostads- och arbetsmarknaderna skulle kräva strukturella och institutionella reformer som vi ännu inte har sett rökken av. Bland annat därför är det inte troligt att det senaste årets ekonomiska uppgång kommer att hålla i sig. Motståndet mot nödvändiga institutionella reformer är för starkt. Och de gamla institutionerna är inte anpassade till den nya teknologin, den som får tillväxteuforin att blomma.

BO PERSSON

Bottennapp i Richmond

Man kan säga mycket om katter, men de tänker inte. Knut Carlqvist har läst Cornwells senaste.

Kriminalromaner

Patricia Cornwell
Fula fiskar
Norstedts, 2000

27 april 2000
SVANTE FOLIN

Patricia Cornwells bana är typisk. Hon började sin författarbana med böckerna om rättsläkaren Scarpet-

ta, medan hon hade erfarenheterna från patologen och några år som kriminalreporter i färskt minne. Succén var pyramidal. I takt med att pengarna flöt in seglade också Scarpetta upp i en allt tunnare rymd. Härömdet försökte Cornwell en nystart med *GETINGBOET*, samtidigt flyttade hon handlingen från Richmond till Charlotte, Virginia.

MED FULA FISKAR är hon tillbaka i Richmond, polischefen Judy Hammer och kommissarien Virginia West från *GETINGBOET* har satts att rycka upp stadens poliskår tillsam-

mans med den bildsköne Andy Brazzil, lika osannolik som man som den tänkande persern Niles är som katt. Det ska föreställa samhällskritik och satir men är snö, om än i chic transsexuell tappning. Cornwell driver åter tesen att en del unga är födda onda och att det gäller att klämma åt dem i tid. Hon är numera ett hjälplöst eko av den mondänt pladdrande och kontaktlösa överklass hon tillhör, betydligt fulare fiskar.

Det har inte runnit något vatten mellan de öronen på tjugo år.

KNUT CARLQVIST